

НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕМОГРАФІЇ
ТА ПРОБЛЕМ ЯКОСТІ ЖИТТЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
(ІДПЯЖ НАН України)

NASU
INSTITUTE FOR DEMOGRAPHY AND LIFE
QUALITY PROBLEMS OF THE NATIONAL
ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
(IDLQP of the NAS of Ukraine)

бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна ♦ 60 Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine
тел. +38 044 486 91 27 e-mail: reception.ecos@gmail.com Код ЄДРПОУ 37404013

26 серпня 2024 р.

м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Преамбула

Вторгнення військ Російської Федерації 24 лютого 2022 р. на території України, контрольовані Українським Урядом, призвело до безпрецедентних, наймасовіших у Європі після Другої світової війни переміщень населення. Мешканці регіонів України, прилеглих до зони бойових дій, та окупованих територій стали виїждати як до відносно безпечних українських регіонів, так й до зарубіжних країн. За даними УВКБ ООН, станом на 10 серпня 2024 року кількість українців, які опинилися за кордоном через війну, наближається до 6,7 млн осіб¹, з яких майже 1,3 млн депортовані (рідше – добровільно виїхали) до країн-агресорів, майже 5,4 млн виїхали до інших країн. Серед демократичних країн найбільше наших громадян отримали тимчасовий притулок у Німеччині (1,2 млн осіб), Польщі (майже 1 млн), Чехії (майже 400 тис. осіб). За даними Євростат, серед користувачів тимчасовим захистом, наданим європейськими країнами біженцям війни з України, станом на кінець березня 2024 р. 41,5% становили жінки працездатного віку, 19,7 % чоловіки у віці 18-64 років, діти та підлітки – 32,9%, особи старші 65 років - 6,1%². Рівень освіти біженців війни є вищим, ніж населення України в цілому (за даними різних досліджень особи з вищою освітою становлять до 70%), переважна більшість дорослих біженців (75%) до виїзду з України працювала³.

За розрахунками Центру економічної стратегії по завершенню війни за кордоном залишаться, залежно від подальшого розвитку ситуації, від 1,4 до 2,3 млн осіб, в основному молодь, особи з високим освітнім рівнем. Можливі економічні втрати від неповернення біженців на Батьківщину полягатимуть у зменшенні як споживання, так і виробництва, і становитимуть, за оцінками, зробленими ЦЕС, від 3,9% від довоєнного ВВП України за оптимістичним сценарієм до 6,3% за песимістичним⁴. Ситуація ускладнюється тим, що частина українських сімей після закінчення війни може возз'єднатися за межами України: жінки, які матимуть прийнятну роботу і житло, мотивуватимуть своїх чоловіків до переїзду після скасування воєнного стану і обмежень на виїзд. Водночас імовірно зростання кількості розлучень зменшуватиме шанси на повернення жінок.

¹ <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

² Eurostat. Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics

³ OECD. What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/c7e694aa->

[en.pdf?expires=1675082642&id=id&accname=guest&checksum=570EF0C7FE8C68FE75BA738B960CBF41](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/c7e694aa-en.pdf?expires=1675082642&id=id&accname=guest&checksum=570EF0C7FE8C68FE75BA738B960CBF41)

⁴ Центр економічної стратегії (2024). Українські біженці: майбутнє за кордоном на плани на повернення. Аналітична записка. https://ces.org.ua/ukrainian_refugees_third_wave_research/

Перед початком повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну було зареєстровано близько 1,5 млн ВПО. Відтоді їх чисельність стала стрімко зростати. Станом на 20 грудня 2023 року налічувалось 4,9 млн зареєстрованих ВПО, до 25 серпня 2024 р. їх чисельність зменшилася до майже 4,6 млн⁵. Вочевидь таке зменшення є наслідком повернення частини переселенців до місць попереднього проживання. Найчастіше повертаються кияни та мешканці столичної області.

Станом на 31.12.2023 р., кількість іммігрантів в Україні за даними Державної міграційної служби України становила 305,7 тис. осіб⁶, що навіть дещо більше, ніж на кінець 2021 р.⁷ Однак, вочевидь, більшість цих осіб фактично в Україні не проживають – вони виїхали за кордон, не знявшись з обліку. Чисельність іноземців та осіб без громадянства, які мали дозвіл на тимчасове проживання (цій категорії осіб потрібно регулярно оновлювати дозвіл), скоротилася зі 189,2 тис. на кінець 2021 р. до 69,0 тис. на кінець 2023 р., тобто у 2,7 рази. Кількість оформлених посвідок на постійне проживання (включаючи як вперше оформлені документи, так і обмін документів) у 2023 р. порівняно з 2021 р. зменшилася більш як удвічі, кількість оформлених посвідок на тимчасове проживання (вперше та обмін) – майже у 5 разів. Загалом динаміка кількості іноземців та осіб без громадянства, які мають дозвіл на проживання в Україні, та кількості оформлених посвідок на проживання показує зменшення привабливості України для мігрантів в умовах пандемії COVID-19 і, особливо – умовах повномасштабної війни.

Мета та принципи політики

Метою Державної міграційної політики України є досягнення параметрів стабільного демографічного розвитку та забезпечення економіки робочою силою за рахунок міграцій, включаючи максимальне використання міграційних можливостей і мінімізацію негативних наслідків міграцій.

Політика базується на таких принципах:

- людиноцентричність (найвищою цінністю визнається життя і здоров'я людини, забезпечення реалізації її прав і свобод);
- інклюзивність через урахування інтересів усіх груп населення;
- неприпустимість будь-яких форм дискримінації;
- співпраця з країнами, що надали тимчасовий захист біженцям війни з України, та міжнародними гуманітарними організаціями;
- комплексний розвиток і відновлення громад, куди повертаються мігранти;
- інформаційна об'єктивність та наукове обґрунтування рішень.

Стратегічні цілі

1) створення умов для заохочення громадян до повернення на батьківщину та зменшення відтоку населення з України;

---

⁵ Сайт Державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ioc.gov.ua/analytics>

⁶ https://dmsu.gov.ua/assets/files/statistic/year/2023_12.pdf

⁷ https://dmsu.gov.ua/assets/files/statistic/year/2021_12.pdf

2) постійна підтримка і захист прав громадян України за кордоном, забезпечення їх надійною та актуальною інформацією, необхідною для здійснення повернення та реінтеграції;

3) співпраця, розширення та інтенсифікація зв'язків з представниками діаспори та закордонними українцями;

4) формування механізму залучення та відбору потенційних іноземних мігрантів для задоволення потреб ринку праці, які неможливо задовольнити за рахунок внутрішніх ресурсів, забезпечення інтеграції іноземців;

5) сприяння інтеграції ВПО в місцеві територіальні громади, забезпечення їм вільного вибору місця проживання;

6) формування громадської думки, сприятливої до повернення громадян України та залучення іноземців;

7) запровадження моніторингу потреб і настроїв різних категорій мігрантів;

8) узгодження міграційної політики з країнами, які надали українцям тимчасовий захист, та міжнародними організаціями.

**Директор,
академік НАН України**

Елла ЛІБАНОВА